

Պողոս է այն մեղքն յերկինս եւ յերկրի. եւ որ ի գերեզման տանի զմեղքն, այն կորեալ է զյաւիտենից կորուստն: Ապա (Ճ)ինչ խոստվանին զմեղքն, զմեղաց զեւն ի հոգոյն հանեն. պարտ է զտեղին բարի գործով լուռ, թափուր եւ դարտակ չէ պարտ թողուր. ապա եթէ դարտակ թողուն զտեղն, նա այն մեղաց զեւն երթայ եւ առնու է զեւ քան զինքն այլ չարագոյն, եւ գայ ընակէ ի մարդն այն, եւ լինի մարդոյն այնորիկ յետին չար քան զառաջինն: Ասեմ ձեզ եթէ որպէս զտեղի մեղացն բարի գործով լուռ. Յովհաննէս Մկրտիչն տայ խրատ ասելով. արարէք այսուհետեւ պառող արժանի ապաշխարութեան, այն է (որ) ընդդէմ մեղացն զապաշխարանքն չափէ. այսինքն է, աւելի կերար եւ արքացար. այն չափովն քաղցած եւ ծարաւած կացիր. ծիծաղցար՝ այն չափովն լաց. գիրացար սոնքացար եւ մարմինդ զրկեաց զհողեղ, ճնչէ զմարմինդ պահօք եւ աղօթիւք եւ հնազանդեցո՛հոգոյդ: Գողացար զրկեցեր զընկերն. խոստվանեցար. գողութեան զեւն եւս ի հոգոյդ, այժմ մէկ սպիտակին, դ. ի Տէր զարձն եւ զկէս ընչին քուուր աղքատաց. եւ որպէս Զաքէսո արար, արա եւ գու, եւ լսես իրբեւ զնա ի Տեառնէ, այս աւը եղեւ փրկութիւն տանս այսմիկ, եւ եթէ Տպարտացար նովին չափովն խոնարհեաց. սպաներ, փոխանակ նորա արեանն՝ քո արիւնդ է. Եթէ խոստվանութեամբ ողորմութիւն դատար եւ թողութիւն մեղաց. հանապազ սովով եւ ծառաւով եւ չարչարանաւք եւ աշխատութեամբ ըզերք մեղացն համար. եւ եթէ պոռնկեցար, եւ պղծեցեր զՔրիստոսի անդամն, եւ յերկնաւոր իմաստին որոշեցար, եւ եղեր անդամ պոռնկի. լի զրեալ է. եթէ որ մերձենայ ի պոռնիկ մի մարմին է, եւ պոռնկիք զարքայութիւն Աստուծոյ ոչ ժառանգեն. զարձիր փութով եւ մի յամեր մ մեղքն. գուցէ յանկարծակի հասանլիք աւը բառուն եւ անկանցիս ի հուր գեհենին. այլ լարձիր իրբեւ զԴաւիթ մարգարէ, եւ լուս արուսուաւք եւ պահօք եւ ողորմութեամբ զմեղսո. զի Դանիէլ մարգարէ ասէ. զմեղս քո ողորմութեամբ քաւեսցես, եւ զանաւրենութիւնս քո որոքն տնանկաց: Այս է պառող արժանի ապաշխարութեան որ ընդդէմ մեղացն զապաշխարանքն ափին. զան որոյ աղաչեմ զամենեսան որք ասաւակիք ի յայս գառն եւ անբարի ժամանակս, եւ զամենայն հալածանս եւ զնեղութիւնս որիք ի յանօրինաց զան Քրիստոսի, ջանացէք եւ որում պահէցք զմեզ յամենայն պղծութեամբ զմեղք աւելի զամենայք գտոյ եւ մարմնոյ, զի եւ պահացն արժանի լիքաֆիք ի Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մէր որում իմառք: Առաւել աղաչեմք զամենայն քահանայք զկեղեցւոյ որ ժէր կենայք ի գործ եւ ի մշակութեամբ յեկեղեցւոյ. զամենայն աւուրս զկանոնըն եւ զժամակարգութիւնս կատարեցէք զաստածագիբսն, զոր եղեալ է առաքելաւք եւ մար-

ու մայրն ու մանկաբարձն ու քահանայն ամէնն
ի ծոմ պիտի ու խսոսովանած մինին խիստ պնդով
ու ապա ի յայս յահեղ խորհուրդս մերձենալ
կարէ բազում աղաւանօք: Եթե առաւոտուն ժամն
արձակի, սկզբն առնեն պատարագի, եւ առնեն
զլուսաւոր կուռնքն եւ զպատարազն. այս է ժամն
որդիս լուսոյ ծնանելոյ: Այս ոճովս պատկն է եւ
պատարազն եւ թաղումն կենարեր որ ասէ, փո-
խեցաւ ի մահուանէ ի կեանք: Առանց պատարագի
այս երեք իրքս չկայ հրաման ի կանոնաց որ
կամ է ըստ աղաւանէ ի պատարագի խորհուրդն
անհարա Զինչ որ յաւազանէ ի գու(ր)ս կնքեն նայ
անկունք է, եւ զինչ յայս ոճու(ր)ս պատկեն
նա անպատէ, նոր պիտի պատկել եւ կնքել:
Այս է ճշմարիտ խորհուրդ եկեղեցւոյ զոր գրե-
ցաք կարձառօտ, որ առանց այս ոճիս կատարէ ըգ-
դախոս Պաւոս, թէ մեք կամ հրեշտակը, յերկ-
նից եկեցից եւ քայն զայս որ ինչ գրեցաքն, այլ ինչ
աւելի կամ պակաս քարոզեցէ, նորվեալ եղիցի:
Եւ կամ զայն լոէ որ անսուր բերանն Քրիստոս
ասաց թէ տուր զհաշիւն տնտեսութեան քո թէ
մատնէ զեկո ոսորն քո դատաւորի, եւ դատա-
ւորն զահճին որ են չար հրեշտակն: Եւ կամ
քրն արկանիցեն զեկո ի բանս գեհենին: Եւ կամ
զայն լսես անզեղջ կամապաշտ քահանայ որ ասէ
զորդի մարդոյ դէտ կացուցի զեկո ի վերայ բա-
նաւոր ոչխարաց իմոց. ես մարդ կոչեցի զեկո զինչ
հովիւն ոչխարին. նա փոխանակ դէտին դեւ եղեր.
ամէն ասեմ քեզ զարինքն ամենայն ի ձեռաց
քորդի մարդոյ զոր գորո՞ց արիւնքն. զոր
քորդի մարդոյ զորոցն առին եւ զիշատեցին, զոր
յանկունք մեռաւ, զոր անհաղորդ ելաւ, զոր
յանկունք մեռաւ ու կորեան զյաւե-
յանի կորուստն, զոր պակամոլ եղան, զոր
տարայք զմէկին ի մէկայլն կցեցիք իրրեւ զշուն
եւ զեկեղեցի Աստունոյ ի հիմանց քակեցիք: Զոր
կամ կուռնք զուգեց մարդ մի մեկնեցէ, եւ զայն
որ զգարելին ուստեւ տուիք զմեռելուաին որ է
մուռառն զմէկնեղեցն, զնլակն, զկատուլակն,
զի զրեալ կայ և կանոնքն թէ որ զմեռելուաին
ուտէք նմա աղը ինչ ծանր է ուստեւ: Աչա որդեակը
ամենայն աստունքաչունչ դիրք զմեռելուաին աղ-
րի եւ մուռառ չան կու նմանեցուցանէ, եւ ի
լուսաւորչիս դաւանութիւն զմէկնեղեցն ու զշուն-
լակն զկաւեղէն ու զփայտեղէն արտաքս ընկեայ
մուռառն զմէկնեղեցն, զնլակն, զկատուլակն,
է չ ջրով լուսանալ ու իսաչ հանել տալ, ու ապա ի
րան զա: Զոր Աստունք զուգեց բ. պատկն է,
զայն զա: Զոր Աստունք զուգեց բ. պատկն է,
զուգեց շուն կու զոչ Տէլն զառնողքն եւ զպա-
կամ զուն կու գողակիցն ի միասին տանջես-
կողքն. զի զողն եւ գողակիցն ի միասին տանջես-
կողքն, եւ քանի տուն ծուիք ունի քահանայն
ցին, եւ քանի տուն ծուիք ունի քահանայն
ցին: Ապա քահանայն, մահուչչափ պիտի
պատերազմի ընդդէմ հեթանոսական աշխարհակա-
նին: Հեթանոսք որ զաւրէնս ոչ ունին բնութեամբ

1943

ՏԱՐ ԶԻՍ ԱՐԵՒՈՒՆ

Տա՛ր զիս արեւուն, որդեակ իմ ամոյշ, տա՛ր զիս արեւուն,
Հոն ուր ոսկեբաշ ալիքներն իրեղին
Կըրակէ լընին կու զան փըշը լուռ, անշառաչուն
Երկին լընին կու լուսաւորին:

Վարդակ արած կայ յաստուածային կանոնին
որ ելանեն յաշխարհէ, Քրիստոս կու հրամայէ
եւ որ յամառեալ մնան սովորականաւ յաշխարհ
նա կու հրամայէ թէ այնչափն, պատուհասի ար-
ժանի են, որ եթէ մահ հանդիպի չեն արժանի
յօրհնեալ Հող թաղելոյ որպէս քրիստոնեայքն,
թող թէ քահանայական պատուով: Գիտէ թէ հը-
նարն ո՞ր է, որ ասացն այն է որ աշխարհագու-
մար սով լինի, կամ սրածութիւն, որ յաշխարհն
վանք կամ անապատ ոչ դատին, նա անպարտ է
ի պատուհասէն. մի թէ այլ չար աւուրք կայր քան
Քրիստոսին, որ պատուհաս խաչին գրած կայր ի
վերայ նորա եւ արինք ամենայն ծննդոց Աղա-
մայ. յինքն յանձնէր արարած կամաւ Հօր եւ
Հուլույ. Նա՝ ցերեակն զաշխարհս ուսուցանէր եւ
յաստուածահրաչ բժշկութիւն կատարէր եւ զգի-
շերն վասն աղօթից ի լերունքն առանձնանայր:
Եթէ առեն այր քահանայքն եւ երիցակինն, թէ
տուն ունիմք եւ զառն որբեր. զիտեմ եւ ես.
Աստուած զձեր տունն այդշափ ուղեր չեն մինչ
աստուածարաժին չէիք, ի վայրս աւերեաց Աստ-
ուած զձեր րունն ի վերին երուսաղմ չինցէք,
եւ վասն որբերուն ասէք, որրոյն տէրն Աստ-
ուած է. եւ վասն որբոյն, այնչափ կայ հրաման,
մինչ յարենէ փրկին: Երբ վաստակաւոր լինին շատ
կամ սակաւ, զուք պատ էք անպատճառ: Այրի
երիցակինն ի կանաց վանն երթիցէ, եւ այրի
երէցն ի հարանց վանս զի ի կրօնաւորի կարգ
են, եւ կրօնաւորք խաչակցեալ են լող Քրիստոսի,
զայն լունց էք ի Քրիստոսէ որ ասէ ուր ևսն
եմ անդ եւ պաշտամնայն եմ եղից: Ահա կրօ-
նաւորք, եւ այրի քահանայք եւ երիցակինն, թէ
թողիք զաշխարհս, ասիք զձեր բաժինն, երանի
է զձեզ, վայելցէք ի փառս Քրիստոսի Աստու-
ծոյ մերոյ որ է օրհնեալ յաւետեանս: Ահա աստ-
ուածասէր որդեակք իմ կրօնաւոր քահանայք
եւ ժողովուրդ իմ, զի մի ի ձինչ անխարդախ
խրատեցաք սիրովն Աստուծոյ. սակաւէի մի զոր
ի մեր տկարութենէս ելաւ, եւ սուրբ Երրորդու-
թեան լսելիք եւ առնելիք պատրաստէ ձեզ ամէն:
Ես չեմ կարող որ զամ առ աստուածասիրութիւնդ
ձեր, զի յոյժ փափաք ունիմ ձեզ վասն այնորիկ
գրեցի զգերս քարովիս եւ կանոնացս, զի զուք
ապրեսիք յահեզ ատենին, զի ես ծեր եմ, եւ
ոչ եմ կարող եւ կու վախեմ զալ ի բռնացաց սուրբ

այլազգեաց: Եւ երկնչիմ յԱստուծոյ եթէ զայս
տիեզերականք արս աստուածային թէ ի գործ
չածեմ ի ձեզ, պահանջելոց է յինչն Աստուծ:
իմ ծերութեան ալիքս ի ձեզ բարեխաւս, վասն
Աստուծոյ սիրոյն, աղաչեմ զահանայք, որ զայս
սակաւ իրասա յամենայն գեւլ եւ ի քաղաքի ե-
կեղեցքդ կարդայք ասաչի ժողովրդեանդ, որ
լսեն եւ աւգուն ձեզ այլ վարձք է: Կու հրամայէ
առաքեալն Պօղոս, թէ այս է գիր ձեռին իմոյ
Պաւոսի. նոյնպէս եւ ես ասեմ, այս է գիր
ձեռին իմոյ. նուսաս կիրակոս վարդապետի եղն-
կացոյ մայրաքաղաքիս Հայոց լուսաւորիչ գա-
ւասիս, գրեցաք առ աստուածապահէ ժողովուրդէ
մեր: Աղաչեմ զձեզ ըրիստանեայք, յորժամ տե-
սանէք գկրօնաւորք ի յանապատի, եւ զահա-
նայք որ ի ձեր մէջդ բնակեալ են, վեր ի յԱս-
տուած կու նային եւ վայր ի ձեզ. վասն սիրոյն
Քրիստոսի պէտ կայէք զինչ ի ձեր կարողութե-
նէդ եւանէ, որ աղօթիցն, ու պատարագացն ու
սոլմոսիցն մասնակից լինիք, զուք եւ ձեր նըն-
չեցեալն. աղաչեմ զձեզ որու չինցէով, որու
կերակելով, որու հանգերձիւ ու սպասաւք եւ
զրօք. Եկեղեցոյ, զոմանս մխիթարելով զոմանս
յորդորելով: Եւ ժողովուրդք հնազանդ քահա-
նայցդ զինչ Աստուծոյ, եւ քահանայքդ Աստու-
ծոյ աւրինօք խրատեն զձեզ, որ յապա երկիրդ ձեր
ձեր ննջեցելաւն աղօթից եւ պատարագաց մաս-
սակից լինիք, որ զայն լսէք ի Քրիստոսէ, որ
ջուր բաժակաւ զուքի նորունի, ու սպասաւք եւ
ձեր անդ անարգէ զիս անարգէ, եւ որ զիս ա-
ստուածայք, որ զինչ քահանայք եւ պատարագաց
պատասխան աղօթից եւ պատարագէ: Գիտացիք քրիս-
տոնէք Քրիստոսի ու Հօր Աստուծոյ է: Այլ
վուրդ, տեզ որ աւերի ինչ է պատճառն այն է՝
է կերակուր ի տանէ Տեառն կու պակասի. ո՞րն
զօթիք, զրոց աթոռն կործանի, քարոզն սպակասի,
կասի, քահանայք ապուղն պակասի, ողորմութիւնն պա-
տեան որ է եկեղեցի, ի զործ աշխարհի մշա-
մենայն մեղաց համբերէ Աստուծուած մինչ ի զա-
տառանն, այս որ ոչ ասէ զուք զիմն կորեցիք,
ու ցատումն պալոց, կամ այլ ինչ, եւ քակէ
եւ զարու կամ սով բերէ կամ սուր կամ չեկ
զտեղն ի հիմանց, եւ զմարդ եւ զանասուն, զնող
ամենայն սուրբք իւր բառնան զինչ ցատումն կայ
ի ձենչ: Աւր հսեալ եղեցուք ի չնորհաց սուրբ

Հրատ. Հ. ՅԱԿՈԲ ՇԱԳՈՒՅԵԱՆ